

УДК 811.111-26

DOI: 10.31891/2415-7929-2021-22-19

МАРТИНЮК О. В.

Хмельницький національний університет

РЕГІОНАЛЬНІ АНГЛОМОВНІ ДІАЛЕКТИ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ У КОНТЕКСТІ ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

У статті розглянуто особливості розвитку та функціонування окремих регіональних англомовних діалектів Великої Британії; досліджено вплив історичних та соціокультурних чинників на їх розвиток. Схарактеризовано основні фонетичні, граматичні та лексичні відмінності північноанглійського діалекту від загальноприйнятих норм англійської мови, які можуть ускладнювати процес сприйняття та інтерпретації мовного матеріалу у процесі перекладу.

Ключові слова: регіональний діалект, історичні чинники, соціокультурні чинники, фонетичні (граматичні, лексичні) особливості, Велика Британія.

MARTYNYUK O.

Khmelnitskyi National University

REGIONAL ENGLISH DIALECTS OF GREAT BRITAIN IN THE CONTEXT OF TRANSLATION RESEARCH

The article deals with the development and characteristic features of distinct regional English dialects in Great Britain. It has been suggested that the development of English dialects on the British Isles was influenced by many historical and socio-cultural factors. Contacts between tribes and communities of different genetic and cultural origins contributed to the linguistic exchange between them, during which lexical units came from one dialect to another, transformed and gained new meanings. Factors that significantly influenced and hybridized the English language include the colonization of territories, Christianization, the influence of the French language, which began with the conquest of England by the Norman invaders, borrowing words from Latin caused by the popularity of classical texts and concepts in the Renaissance period, formation of urban conglomerates, industrialization, innovation processes in society, etc.

Taking Northern English as an example of a distinct English dialect, we came to a conclusion that there are many linguistic features of a particular English dialect that can be difficult to interpret in the translation process. The most noticeable characteristic features of the dialect are its phonetic differences from generally accepted linguistic norms, but it is also worth taking into account the numerous lexical and individual grammatical peculiarities described in this paper. The prospect of further scientific research is translation of colloquial vocabulary and socio-cultural realities used in some regional English dialects.

Keywords: regional dialect, historical factors, socio-cultural factors, phonetic (grammatical, lexical) features, Great Britain.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Глобалізація суспільно-політичних та соціально-економічних процесів, розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, активізація економічної, освітньої, наукової та культурної інтеграції України до світової спільноти актуалізує роль англійської мови як мови-посередника, засобу спілкування і взаєморозуміння між суб'єктами глобалізаційних відносин. У процесі вивчення англійської мови для професійного спілкування та перекладацької діяльності важливо навчитися здійснювати комунікацію не винятково з «класичними» носіями мови, а й з представниками численних англомовних соціокультурних спільнот, які використовують історично сформовані англомовні регіональні діалекти. Володіння навичками розпізнавання основних фонетичних, граматичних та лексичних відмінностей окремого англомовного регіонального діалекту від загальноприйнятих норм англійської мови дасть змогу долати труднощі сприйняття та інтерпретації мовного матеріалу у процесі професійної перекладацької діяльності. Розуміння соціокультурних особливостей носіїв регіонального англомовного діалекту сприятиме ефективності комунікації та встановленню діалогу культур.

Аналіз досліджень та публікацій

Значна кількість науковців-лінгвістів беззаперечно вважають англійську мову глобальною. Соціолінгвістичні особливості розвитку англійської мови у світовому контексті ґрунтовно досліджуються зарубіжними (Я. Бломмарт, Г. Віддоусон, Д. Гредол, Е. Ерлінг, Б. Какру, Д. Кристал, Т. Макартур, А. Пеннікук, Ф. Сарджент, Р. Філіпсон та ін.) та вітчизняними (Б. Ажнюк, Н. Пелагеша, О. Хоменко та ін.) фахівцями.

Популярною у науковому світі є модель, запропонована Б. Какру, що демонструє класифікацію різновидів англійської мови у вигляді трьох концентричних кіл: 1) внутрішнього кола (Inner Circle), сформованого країнами, де англійська мова є рідною для переважної більшості населення; 2) зовнішнього кола (Outer Circle), представленого країнами, для яких англійська є офіційною (другою) мовою, використовується у галузях освіти, судочинства, на урядовому рівні тощо (Південна Африка, Індія та ін.); 3) колом, що розширюється (Expanding Circle), утвореного країнами, де вивчають англійську мову як іноземну [2].

Сучасний стан британських англомовних діалектів свідчить про те, що регіональні діалекти не піддаються повному впливу норми, і значно відрізняються від літературної мови. Ступінь цих розбіжностей залежить від історичного розвитку діалекту. Основна відмінність полягає у тому, що в діалектах часто зберігаються риси, які не збереглися у літературному стандарті.

Формулювання цілей статті

Метою нашого дослідження є характеристика особливостей розвитку та функціонування окремих регіональних англомовних діалектів Великої Британії на прикладі північноанглійського діалекту; визначення впливу історичних та соціокультурних чинників на розвиток фонетичних, граматичних та лексичних відмінностей регіонального діалекту від загальноприйнятих норм англійської мови, які можуть ускладнювати процес сприйняття та інтерпретації мовного матеріалу у процесі перекладу.

Виклад основного матеріалу

Жодна мова не виникає раптово, вона передається від одного покоління до іншого і, цілком ймовірно, змінюються у цьому процесі. Розвиток мови можна простежити назад у часі допоки існують письмові згадки, припустивши, що й до їх появи лінгвістичні процеси відбувалися приблизно таким же чином. Те ж саме стосується англійської мови. Початком її виникнення науковці вважають середину V століття нашої ери, коли германські племена завоювали Англію, принісши з собою західногерманські діалекти. Ці самі племена були нащадками носіїв прагерманської мови у Східній та Центральній Європі. Германські племена мали контакти з племенами і народами іншого генетичного і культурного походження. Окрім товарообміну, між ними існував й лінгвістичний обмін, під час якого лексичні одиниці потрапляли з одного діалекту в інший, видозмінювалися, інколи набирали нових значень.

Германські племена на континенті, наприклад, перейняли слова з латинської мови для позначення речей і понять, яких вони не мали чи знали, і які для них були пов'язані з культурними інноваціями та прогресом. До прикладу, технологічні новинки: *street* (вулиця), одиниці вимірювання: *mile* (миля) і *pound* (фунт), засоби задоволення та розваг: *wine* (вино). Контакт і обмін на рівні мови і спілкування відбуваються, коли люди різного походження збираються разом і взаємодіють між собою. Е. Шнайдер зазначає, що ще відносно недавно традиційна філологічна наука мала тенденцію применшувати або ігнорувати цей факт. Можливо, цьому причиною була націоналістична позиція, яка панувала в дев'ятнадцятому столітті, коли були створені найперші впливові «дискурсивно сконструйовані» описи історії англійської мови вченими, які здебільшого підкреслювали «чистоту» германського походження англійської мови [4, с. 63].

Отже, початком розвитку англійської мови вважається 449 рік нашої ери, коли кілька західногерманських племен, відомих як англи, сакси та юти, перейшли до Англії. За першими германськими загарбниками відбулися ще багато хвиль переселень, що призвели до підкорення корінного населення. Протягом наступних кількох століть переселенці заснували окремі регіональні королівства, які пізніше в IX-X століттях були об'єднані під керівництвом короля Альфреда та його наступників. На острові вони зіткнулися з кельтами, іншим індоєвропейським, але негерманським племенем, які жили там протягом кількох століть. Самі кельти зазнали культурного впливу інших ранніх контактів (і, ймовірно, лінгвістичного, однак немає достовірних свідчень цього). Сюди віднесемо вплив Римської імперії, провінцією якої частина острова Велика Британія (так звана Римська Британія), була більше трьох століть (43-409 рр.). На півночі, як свідчать історичні джерела, у той час проживали «дикі» племена, відомі як пікти та скоти, які чинили напади на Римську Британію. Ще раніше у часі на Британських островах, ймовірно, жили інші етнічні групи, про які майже нічого не відомо, однак саме вони вважаються будівельниками Стоунхенджу.

Коли кельти були завойовані англосаксонами, багато з них були відкинуті назад до так званої «кельтської країни» на заході та півночі. Кельтські мови все ще можна почути в Уельсі, на північному заході Шотландії та Ірландії, до недавнього часу вони також існували у Корнуоллі та на острові Мен. Швидше за все, частина кельтів все ж залишилися на своїй території і були культурно та мовно асимільовані. На сьогодні предметом наукових дебатів залишається той факт, чи вплинув ранній період колонізації та гібридизації на англосаксонську (пізніше так звану староанглійську) мову і чи спричинив її модифікацію. У традиційних «пуристичних» наукових працях стверджувалось, що за винятком кількох топонімів, кельтський контакт не залишив жодних слідів в англійській мові [4, с. 65].

Проте останніми роками мовознавці припустили, що, подібно до нинішніх контактних процесів, асиміляція кельтів та англосаксонський контакт з їхньою мовою, ймовірно, таки залишили сліди в англійській мові. Наприклад, у деяких її основних граматичних властивостях – ранній випадок «структурної нативізації» в контактному середовищі. П. Лоуен визначає поняття «нативізація» як процес, за допомогою якого при фактичній відсутності її носіїв мова зазнає нових фонологічних, морфологічних, синтаксичних, семантичних і стилістичних змін, і набуває нових носіїв мови [3].

У VIII-IX століттях з'явилися надійні документовані свідчення про староанглійську мову, саме цей період вважається періодом її розквіту. Однак, це не була чиста, «велична», усталена германська мова без впливу будь-яких зовнішніх чинників, якою її можна знайти в епічних поемах та біблійних текстах. По-перше, припущення щодо однорідності староанглійської мови насправді не відповідає реальності.

Спрошеність уявлень про неї підтверджується тим фактом, що більшість наявних записів староанглійською мовою збереглися з одного її діалекту – західно-саксонського. Насправді існувало безліч діалектів, про які мало відомо, оскільки ними розмовляли селяни, жінки-робітниці, воїни – люди, чий висловлювання не залишили жодних письмових згадок.

По-друге, існували важливі зовнішні чинники, які суттєво вплинули на мову та гібридизували її. Одним з таких чинників була християнізація, яка поширювалася з самого кінця VI століття як з півдня під час місіонерського руху, організованого Римом, так і з півночі через ревність шотландських та ірландських ченців, які поширювали свою віру. Завдяки цьому у ранньоанглійській мові з'явилися лексичні запозичення з латинської, церковної мови. Разом з тим відбулася трансформація старих мовних звичок, наприклад, слова, які тривалий час уживалися як *God (Бог)*, *heaven (небеса)*, або *sin (гріх)*, набули радикально нових значень, сформованих новими культурними контекстами.

У VIII та IX століттях данці та вікінги спочатку здійснили набіг, а потім вторглися на острів, і зрештою за так званим Ведморським договором 878 року отримали дозвіл оселитися в частині країни та частково зберегти свій спосіб життя. Вони розмовляли давньоскандинавською мовою, частково спорідненою зі староанглійською (за походженням вона північна, а не західна германська). Тісний контакт між двома народами після того, як скандинави остаточно влаштувалися, спричинив нову хвилю мовних контактів, що супроводжувалися впливом зовнішніх чинників. Це спричинило інтенсивні лексичні запозичення, включаючи повсякденний лексикон, як-от *call (кликати)*, *cast (кидати)*, *take (брати)* або *egg (яйце)* та окремі істотні граматичні зміни. Найбільш помітним фактом, що свідчить про інтенсивність контакту, є прийняття староанглійською мовою функціональних слів, як-от займенник *they (вони)*. Більше того, цілком імовірно, що носії давньоанглійської мови у розмові зі скандинавами інколи пропускали закінчення слів, адже закінчення в обох мовах відрізнялися одне від одного і викликали мовленнєві труднощі. Більшість основ слів, навпаки, були подібними, взаємно впізнаваними і, відповідно, – комунікативно кориснішими.

У 1066 році Англія була завойована загарбниками з Нормандії, які розмовляли на північному французькому діалекті. Варто зазначити, що сам цей діалект також був продуктом гібридизації та мовного зсуву. Як випливає з назви, загарбники походили від норманів, які проживали у Франції лише близько 150 років, але повністю там асимілювалися. Так чи інакше, за короткий проміжок часу вони зайняли всі владні позиції в суспільстві, і протягом кількох століть їхній англо-нормандський діалект широко використовувався в Англії як мова правлячого класу, часто єдина. Звернімо увагу на той факт, що протягом цих століть англійська мова значною мірою перебувала у тій же ситуації, яку вона спричинила для багатьох мов корінних народів століттями пізніше під час колонізації. Вона зазнала того самого процесу змішування, хоча з зовнішніх політичних причин врешті-решт стала мовою Англії.

Зазначимо, що лінгвістичні трансформації у випадку англійської мови значним чином відрізнялися від лінгвістичних змін у мовах корінних народів. Словниковий запас англійської мови був надзвичайно розширений під впливом французької мови, настільки, що сучасні англійські слова вважаються наполовину германськими і наполовину романськими за своїм характером. Більшість з цих слів, як-от *saint (святий)*, *royal (королівський)*, *deep (глибокий)* або *pleasure (задоволення)*, взагалі важко виокремити як запозичення. Зауважимо, що французький вплив відчутний не лише на лексичному рівні. Подібно до процесу «структурної нативізації» в колоніальний період спостерігається вплив і на фонетичному рівні. Наприклад, середній приголосний у слові *pleasure – /z/ – звук, який характеризував французьку мову, але не існував в англійській, став новою фонемою англійської мови. На граматичному рівні, в англійській мові присутні конструкції, характерні для французької мови. Сюди відносять:*

- порівняння прикметників за допомогою окремого слова *more/most (більш/найбільш)*, подібно до французького *plus*;
- використання займенника множини *you (ви)* для звернення до осіб, подібно до французького *vous*;
- використання займенників *who (хто)* чи *which (котрий)* у відносних реченнях, на зразок французького *qui*.

Поступова інтеграція компонента французької лексики в середньоанглійську мову також опосередковано підвищила сприйнятливості англомовної спільноти до іншомовних запозичень. Крім окремих лексичних одиниць з інших європейських мов, наприкінці Середньовіччя відбувалося запозичення слів з латинської мови, оскільки через культурну хвилю під назвою Відродження увійшли у моду класичні тексти та концепції. Через переклади стародавніх текстів до англійської мови увійшли слова на зразок *expect (очікувати)*, *habitual (звичний)*, *dedicate (присвячувати)*, *disrespect (неповага)* або *illustrate (ілюструвати)*. Вони повністю інтегрувалися, втративши ознаки іншомовності, тоді як багато інших лексичних одиниць залишилися рідковживаними в англійській мові. Колоніальна експансія збагатила не лише нові різновиди англійської мови словами з корінних мов, а й «основну» англійську мову на територіях її поширення. Такі слова як *barbecue (барбекю)*, *moccasin (мокасін)*, *bungalow (бунгало)*, *taboo (табу)* або *boomerang (бумеранг)* повністю інтегровані в міжнародне «ядро» англійської лексики, навіть якщо багато з них залишаються семантично прив'язаними до свого оригінального культурного контексту.

Ідея колонізації, яка, на думку Е. Шнайдера, є центральною для розвитку британського різновиду англійської мови, сприяє розумінню особливостей «неанглійських» різновидів англійської мови на Британських островах. Шотландія залишалася, по суті, кельтською територією протягом усього Середньовіччя. Вона ще й досі має гаельську мову, якою розмовляють на віддалених територіях, навіть якщо англійська мова у формі північних діалектів проникла в південно-східну Шотландію ще в період староанглійської мови, а пізніше поширилася далі. У XVI столітті шотландська рівнинна мова (скотс) була окремою мовою з багатою літературною традицією. Однак, після Союзу з Англією в 1707 році вона поступово поступилася місцем англійській, хоча шотландський діалект зберігає свої характерні ознаки. Так само в Уельсі та в Ірландії англійська мова вводилася повільно і хвилеподібно, поступово і в різному обсязі замінюючи рідні кельтські мови (валлійську та ірландську) у різних регіонах. На сьогоднішній день ця заміна ще не завершилася. Окремі науковці стверджують, що існують відмінні кельтські різновиди англійської мови – діалекти, які виникли на цих ранніх етапах колоніальної експансії і зазнали впливу кельтського субстрату [4, с. 67].

У самій Англії мова демонструє значну кількість регіональних варіацій. Англію зазвичай поділяють на діалектні регіони, які приблизно відповідають моделям поселення англосаксонських племен. Причому основними регіонами є південний захід, південний схід, захід і центральний схід, а також північ [5; 6]. Відображаючи демографічні та соціально-політичні зміни двадцятого століття, мовний ландшафт Англії значно змінився за останні кілька поколінь. Старше покоління сільських жителів розмовляло на так званих «традиційних діалектах», які зараз є сильно рецесивними. Але з'явилися нові регіональні відмінності, а так звані «сучасні діалекти» все ще демонструють регіональні мовні розмежування.

Міські конгломерати створили чіткі й добре відомі стереотипні діалекти, як-от скаус у Ліверпулі чи джорді в Ньюкаслі, а великі міста все ще залишаються центрами мовних варіацій та інновацій [1]. Велика кількість іммігрантів із колишніх колоній, зокрема з Південної Азії та Карибського басейну, обрали Велику Британію, а їхня мовна інтеграція породила нові різновиди англійської мови на їхніх батьківщинах. І, звичайно, ця мінлива ситуація також сильно вплинула на давні англосаксонські традиції. Наприклад, кокні (традиційний лондонський діалект) сьогодні зникає. Його місце займає, принаймні серед міських підлітків, суміш традиційних елементів кокні з мовними формами молодих іммігрантів.

Вище в соціальному континуумі, у формах мовлення середнього та вищого класу, теж відбуваються певні трансформаційні процеси. Регіональні моделі мовлення сьогодні прийняті в багатьох публічних контекстах, до прикладу у ЗМІ, чого не було ще кілька десятиліть тому. Вважається, що «естуарна англійська мова» (Estuary English), суміш англійської літературної вимови (Received Pronunciation), окремих особливостей кокні та південно-східного діалекту, поступово замінює англійську літературну вимову, точніше її консервативний варіант.

Таким чином, навіть британська англійська мова, яку часто розглядають як «ідеальний» модельний різновид, далека від чистоти і виникла як продукт колонізації, культурної адаптації та гібридизації. Відмінності між регіональними та соціальними діалектами величезні, і багато місцевих діалектів важко зрозуміти сторонньому.

Розглянемо більш детально діалект, який використовують у Північній Англії. «Північ» в Англії – це насамперед культурне поняття, і його діалектне мовлення значною мірою сприяє самобутності регіону. Саме поняття також далеко не однорідне. У його основі лежить сільський компонент: Північ асоціюється з фермерством, пасовищами та красивими ландшафтами в Озерному краї (Lake District) чи в районі Йоркшир-Мурс (Yorkshire Moors), а прототипами північних жителів здавна були селяни Ланкаширу та рибалки Уїтбі.

Однак Північна Англія ніколи не була ідиличною, вона завжди мала свої суворі риси. Це регіон, що характеризується видобутком корисних копалин, ранньою індустріалізацією і, як наслідок, урбанізацією, важкою працею та бідністю. Певним чином регіональна культура поєднує свої міцні історичні корені, гордість за свій регіон із відчуттям маргіналізації з точки зору центру політичної влади – Лондона. Це саме відчуття двозначності характеризує і мовлення регіону. Як і до багатьох чітко визначених діалектів, ставлення до північної англійської мови різниться. Ззовні вона значно стигматизована і, за словами К. Уельс, здається «провінційною», «робітничою» і «незграбною» [7, с. 4]. Однак соціолінгвісти вважають, що для її носіїв вона є джерелом гордості та престижу.

Як і багато культурно визначених регіонів, Північна Англія не має чіткої лінгвістичної лінії розмежування. Цікаво, що, незважаючи на явні асоціації з низьким престижем, деякі характерні для північної вимови особливості впродовж минулого століття переміщалися далі на південь.

Історично єдність регіону сягає корінням англосаксонського королівства Нортумбрія. Мовні особливості північного діалекту також можна простежити у контексті колонізації та змішання мов. Це регіон, де мовний вплив скандинавських поселенців був найсильнішим. Отже, топоніми та запозичені слова скандинавського походження майже виключно зосереджені в цьому регіоні та на північ від нього. Було виявлено тисячі таких слів, регіональних пережитків ранніх запозичень вікінгів, наприклад: *garth* (двіп), *laik* (грату), *farmstead* (ферма, господарство) і *aye* (так) [7, с. 55].

Як і в інших випадках інтенсивного соціального контакту через мовні кордони, скандинавський вплив залишив свій відбиток на окремих граматичних явищах. Займенник третьої особи множини *they*

(вони), а також похідні від нього *them* (ix) та *their* (ixnii), з'явилися тут і поступово замінили відповідні давньоанглійські форми *hie* та *hem*, поширюючись на південну англійську протягом усього середньоанглійського періоду. Цікаво, що багато характерних особливостей сучасної англійської мови виникли на Півночі Англії. Такі з них як втрата граматичного роду або відмінкових закінчень в іменниках, використання дієслівного закінчення -s спочатку з'явилися в цьому регіоні, а вже звідти поширилися на південь. Соціальний процес, який, ймовірно, спричинив ці зміни, – великомасштабна міграція жителів Півночі на Південь наприкінці Середньовіччя задля задоволення попиту на робочу силу, викликаного депопуляцією через пандемію чуми, а також соціально-політичними процесами.

Північноанглійський діалект досить консервативний в багатьох аспектах. Наприклад, деякі монофтонгальні довгі голосні в таких словах як *mouse* (римується з сучасним *shoes*), *time* (звучить як *team*), є прикладами середньоанглійської вимови, яка на півдні (а отже, і в стандартній англійській вимові) була змінена у ранній період розвитку сучасної англійської мови (так званий «великий зсув голосних»). Іншою характерною північною формою, яка збереглася з середньоанглійського періоду, є коротка /ʊ/ у словах, які у південному діалекті вимовляються через /ʌ/, наприклад *blood* або *but*, а на півночі римуються з *foot* або *put*.

Розглянемо інші особливості північноанглійського діалекту. Одна з найпоширеніших і найпомітніших ознак стоїть на межі між лексикою, граматикую та фонологією, мова йде про скорочення артикля. Дуже типовим для північної англійської мови є те, що означений артикль *the* зводиться до *t'*, як у *t'chair*, *t'shop*, *t'doorar*.

Фонетичні особливості, безсумнівно, найбільш помітні. Характерний північний /ʊ/ замість /ʌ/ можна почути у *cut* (різати), *shut* (закривати), *sumbdy* (хтось) тощо. Звук /a:/, який в інших різновидах англійської мови є довгим, на півночі короткий /a/, як-то у словах *passed* (пройшов), *fast* (швидкий). Дифтонги часто вимовляються як монофтонги: голосні /o:/ в *goa* (*go – йти*), *noasy* (*noisy – шумний*), *groan* (*стогін*); /e:/ в *face* (обличчя), *sem* (*came – прийшов*) та /i:/ у *freetnin* (*frightening – страшний*).

Трапляються протилежні фонетичні явища, коли стандартні монофтонги вимовляються як дифтонги, наприклад, /iə/ у словах *leean* (*lean – нахилитися*) і *feeat* (*feet – ступні*), що також є характерною ознакою консервативності північноанглійського діалекту. Дифтонг /aʊ/ вимовляється як довгий низький монофтонг /u:/ у словах *ahnt* (*out – зовні*), *mahth* (*mouth – рот*) або *rahnd* (*round – круглий*).

У таких словах, як *granddad* (дідусь) або *back* (спина), голосний є низьким /a/, а не підвищеним /æ/. Початковий приголосний h- часто пропускається, тому *'is* означає *his*, *'air* – *hair*, так само з *'ere* (*here*), *'ardly* (*hardly*) тощо. На Півночі ця вимова є типовою для чоловіків робітничого класу та деяких субрегіонів.

У позиції після голосного /l/ вокалізується, як у *owd* (*old – старий*), *od* (*hold – утримувати*). Як і в багатьох діалектах, кінцевий велярний носовий /ŋ/, представлений на письмі як -ng, вимовляється в альвеолярному положенні як /n/: *evvin* (*having – маючи*), *expectin* (*expecting – очікуючи*) тощо. Кінцеві приголосні часто пропускаються, як у *i'* (*in – в*), *wi'* (*with – з*). Усередині слова скупчення приголосних можуть спрощуватись, як у *assed* (*asked – запитав*) або *cannle* (*candle – свічка*).

Деякі частини регіону, зокрема ті, що знаходяться поблизу шотландського кордону на крайній півночі, а також частини регіону Ланкашир і Нортумбрія використовують ротичний (rhotic) діалект, у якому звук /r/ вимовляється у таких словах як *chair* (крісло), *hair* (волосся), інші – неротичний (non-rhotic).

Проаналізуємо окремі діалектні граматичні явища. Дієслівний суфікс -s, який обмежується третьою особою однини в стандартній англійській мові, вільно зустрічається і в інших граматичних особах: *Ah sez* (*I say – я кажу*), *the knaws* (*you know – ти знаєш*). І в історичному, і в регіональному плані це характерна північна риса. Зв'язкова форма *were* (як у стверджувальній, так і в заперечній формах) зустрічається там, де мала би бути форма *was*: *Freddie wor sat, it wernt, Ah wor, 'e wor*.

Зберігся тут і старий займенник другої особи однини *thou/thee* (*tu*), замінений у «стандартній» мові формою множини *you*: *tha/ta, thee/thi*. Присвійна форма *my* (*мій*) має вигляд *mi*, як-от у *mi Mam*. До того ж, як і в багатьох розмовних формах англійської мови, у цьому діалекті вживаються подвійні заперечення: *it wernt no surprize* (*це не дивно*).

Північноанглійській мові притаманна діалектна лексика, зокрема *lads* (чоловіки, хлопчики), *aye* (так), *owt* (будь-хто), *sarped* (здивований) та *outen* (з). Зазвичай діалект характеризується невеликою кількістю помітних ознак, які часто дають змогу визначити походження мовця. Але крім цього є багато спільних з іншими діалектами або «стандартним» варіантом англійської мови особливостей. Наприклад, вимова слів *face* (обличчя) або *o(l)d* (старий), подвійне заперечення, або присвійний займенник *mi* (*мій*) [4, с. 73-75].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Отже, розвиток англійських діалектів на Британських островах відбувався під впливом багатьох історичних та соціокультурних чинників. Контакти між племенами і народами різного генетичного і культурного походження сприяли лінгвістичному обміну між ними, під час якого лексичні одиниці потрапляли з одного діалекту в інший, видозмінювалися, набирали нових значень. До чинників, які суттєво вплинули на англійську мову та гібридизували її, варто віднести колонізацію територій, християнізацію, вплив французької мови, що розпочався з 1066 р. із завоюванням Англії нормандськими загарбниками,

запозичення слів з латинської мови, спричинене популярністю класичних текстів та концепцій в епоху Відродження, утворення міських конгломератів, індустріалізацію, інноваційні процеси у суспільстві тощо.

На прикладі північноанглійського діалекту ми дійшли висновку, які саме особливості того чи іншого англомовного діалекту можуть становити труднощі інтерпретації мовного матеріалу у процесі перекладу. Найбільш помітними характерними ознаками діалекту є його фонетичні відмінності від загальноприйнятих мовних норм, однак так само варто взяти до уваги й численні лексичні та окремі граматичні особливості.

Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо у дослідженні особливостей перекладу побутової лексики та соціокультурних реалій в окремих англомовних регіональних діалектах.

Література

1. Folkes P., Docherty G. *Urban Voices: Accent Studies in the British Isles*. London: Arnold, 1999. 313 p.
2. Kachru B. *World Englishes: approaches, issues and resources*. *Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press, 1992. Volume 25. Issue 1. P. 1–14. URL : www.cambridge.org/core/journals/language-teaching (дата звернення 19.10.2021).
3. Lowenberg P. H. *Non-Native Varieties of English: Nativization, Norms, and Implications*. *Studies in Second Language Acquisition*, 1986. Volume 8 (1). P. 1–18.
4. Schneider E. W. *English Around the World*. New York: Cambridge University Press, 2011. P. 189-206.
5. Trudgill P. *The Dialects of England*. Cambridge, MA: Blackwell, 1990. 154 p.
6. Trudgill P. *New-Dialect Formation: The Inevitability of Colonial Englishes*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2004. 180 p.
7. Wales K. *Northern English: A Social and Cultural History*. Cambridge: Cambridge University Press, 2006. 257 p.

References

1. Folkes P., Docherty G. *Urban Voices: Accent Studies in the British Isles*. London: Arnold, 1999. 313 p.
2. Kachru B. *World Englishes: approaches, issues and resources*. *Language Teaching*. Cambridge : Cambridge University Press, 1992. Volume 25. Issue 1. P. 1–14. URL : www.cambridge.org/core/journals/language-teaching (data zvernennja 19.10.2021).
3. Lowenberg P. H. *Non-Native Varieties of English: Nativization, Norms, and Implications*. *Studies in Second Language Acquisition*, 1986. Volume 8 (1). P. 1–18.
4. Schneider E. W. *English Around the World*. New York: Cambridge University Press, 2011. P. 189-206.
5. Trudgill P. *The Dialects of England*. Cambridge, MA: Blackwell, 1990. 154 p.
6. Trudgill P. *New-Dialect Formation: The Inevitability of Colonial Englishes*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2004. 180 p.
7. Wales K. *Northern English: A Social and Cultural History*. Cambridge: Cambridge University Press, 2006. 257 p.